

PALKÓ MIKLÓS

1946–2000

2000. augusztus 30-án, életének 55. évében váratlanul elhunyt PALKÓ Miklós geofizikus.

Gyöngyösi születésű kollégánk 1971-ben szerzett geofizikus oklevelet az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Noha diplomamunkáját földmágneses mérések értelmezéséből írta, alapvetően egész életében a mélyfúrási geofizika területén dolgozott. Első munkahelyén, az egykori Országos Földtani Kutató és Fúró Vállalat Észak-magyarországi Üzemvezetőségén, Miskolcon olyan geofizikus kollektíva fogadta be, amelyik messzemenően támogatta a fiatal pályakezdő szakmai fejlődését. Elsősorban barnakőszén-, lignit- és vízkutató fúrások méréseiben és értelmezésében vett részt, de nevét megtaláljuk még az egykori recski érc-kutató fúrások karotázsszelvényein is. Megbízható, nagy munkabírási kollégának tartották munkatársai. Ezekre a „tanulószelekre” mindig nagy szeretettel emlékezett vissza.

Később szülővárosában a Mátraaljai Szénbányák, majd ismét Miskolcon a Borsodi Vízmű karotázscsoportjait vezette. Mindkét helyen eredményesen kamatoztatta a Miskolcon megszerzett terepi és feldolgozási ismereteit. Nevét

számos zárójelentés őrzi.

1988-ban telepedett le Balatonalmádiban, ahol a Bauxit-kutató Vállalat alkalmazásában állt, egészen az ottani Geofizikai Osztály felszámolásáig, 1992-ig. Az ezt követő években a földtani kutatás kényszerű, általános leépítésének egyik szenvedő alanya lett. Későbbi munkahelyei őt is egyre távolabb vitték a szakmától, amit meglehetősen nehezen tudott feldolgozni magában.

Emberként kivételesen jó humorú, szeretetreméltó, színes egyéniség volt. Sokan tudták róla, hogy fiatalabb korában jól síezett és focizott, hogy remekül gitározott, hogy élt halt a horgászatért. Sajnos, csak kevesen láthatták festményeit, pedig valamilyen különleges adottság folytán az ecsetet is remekül kezelte.

Feleségén és egyetlen fián kívül gyászolják őt volt évfolyamtársai, kollégái, egykori munkatársai, mindenki, aki ismerte és szerette.

Uray Szabolcs

CSÓKÁS JÁNOS

1918–2000

2000. november 24-én elhunyt Csókás János professzor. Temetése december 11-én a Farkasréti temetőben volt. Utolsó útjára családja, barátai, tanítványai és munkatársai — geofizikusok, geológusok és bányamérnökök — kísérték el. Személyében a geofizika nagyszerű művelőjét, a felsőoktatás kiváló tanárát és pedagógusát, volt kedves kollégánkat veszítettük el.

Csókás János a Budapesti Református Gimnáziumban érettségizett 1937-ben. Egyetemi tanulmányait a Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán kezdte meg, ahol 1941-ben, illetve 1943-ban tanári oklevelet szerzett. 1941-től a Magyar Amerikai Olajipari Rt-nél dolgozott praktizáló geofizikusként. 1949 októberétől a Nehézipari Minisztériumban, azután 1950-től a Soproni Műegyetem Fizikai majd Geofizikai Tanszékén dolgozott. Ekkor kezdődött egyetemi oktatói pályafutása, amely egész életét kitöltötte. Egyik alapító tagja volt a Sopronban 1951-ben megalakult Geofizikai Tanszéknek, melynek később vezetője is lett. Közben egy rövid ideig a Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet igazgatóhelyettesi feladatait is ellátta. A Bányamérnöki Kar Miskolcra helyezésével családjával Miskolcra költözött, ahol 1959-től az akkori Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Kar Geofizikai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára lett. Ezt a tisztséget 1983-ig, majd három évtizedig, 65 éves koráig töltötte be. Irányította, szervezte a Tanszék oktató, nevelő, tudományos munkáját és nemzetközi kapcsolatait. 1959-ben szerezte meg a műszaki tudomány kandidátusa fokozatot, 1980-ban a műszaki tudomány doktora fokozatot. 1972–1978 között két cikluson keresztül rektorhelyettesi tisztséget töltött be az egyetemünkön. Nyugállo-

mányba 1988-ban vonult, azonban részfoglalkozású professzorként még évekig részt vett a Geofizikai Tanszék oktatási-kutatási tevékenységében. Csókás professzor érdeklődése és szakmai tevékenysége rendkívül szerteágazó volt. A radiológia, az egyenáramú kutatómódszerek, a magnetotellurika, a mélyfúrási geofizika, a bányageofizika és az archeogeofizika területén egyaránt jelentős tevékenységet fejtett ki. Szakirodalmi tájékozottsága nagyon széles volt, azt lehet mondani, hogy minden érdekelte, ahol a geofizika alkalmazása valamilyen módon szóba jöhetett. Érdeklődésének sokrétűsége megnyilvánult a tananyag oktatása során, diákjait is arra nevelte, hogy legyenek nyitottak a geoszakterület problémáinak befogadására, a geofizikai módszerek minél szélesebb körű alkalmazási lehetőségeinek kutatására. Széles körű érdeklődését jól mutatja a végzett kutatómunkája és a hazai intézményekkel épített kapcsolatrendszere. Földtani, hidrogeológiai, bányászati és régészeti célú geofizikai kutatásokat, módszerfejlesztéseket és műszerfejlesztéseket egyaránt végzett. Szakmai, tudományos és közéleti feladatokat szívesen vállalt. Tagja volt a TIT és a MTESZ Országos Elnökségének, az MTA Geofizikai Tudományos Bizottságának és Tudományos Minősítő Bizottságának, társelnöke volt a Magyar Geofizikusok Egyesületének, elnöke az MGE Bányageofizikai Bizottságának. Több kitüntetés közül a 80. születésnapja alkalmából az MTA-tól kapott Eötvös József-koszorúra volt a legbüszkébb.

Csókás János professzort a Miskolci Egyetem saját halottjának tekint. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Gyulai Ákos
a professzor úr egykori tanítványa és közeli munkatársa

Csókás János Professzor Úrnak a Farkasréti temető ravatalozójában a hazai geofizikai szakmai közösség képviselői, egykori munkatársai, pályatársai és tanítványai adták meg a végtisztességet. A Miskolci Egyetem Tanácsa, a Műszaki Földtudományi Kar Tanácsa és a Geofizikai Tanszék nevében Dobróka Mihály tanszékvezető egyetemi tanár búcsúzott az Egyetem kiváló professzorától:

Tisztelt gyászoló Család, Barátok, Tisztelők!
Kedves Kollégák!

Fájdalmas kötelesség hozott ide bennünket, hogy utolsó búcsút vegyünk Csókás János Professzor úrtól, a Miskolci Egyetem egykori rektorhelyettesétől, a Geofizikai Tanszék egyik alapítójától és csaknem három évtizeden keresztül volt tanszékvezetőjétől, a tudomány elkötelezett, nagyszerű művelőjétől, a kiváló tanártól és pedagógustól, a humanus vezetőtől, kollégánktól, szeretett János Bátyánktól. Élete példa előttünk — műve része az életünknek.

Küzdelmes ifjúsága szívós munkára nevelte. A munka szeretete, a tudományos értékek tisztelete életének vezérfonala, belső értékrendjének meghatározója volt. Fáradhatatlan volt a munkában, nyughatatlan a tudományos igazság keresésében és megismerésében. Igazi tanárember volt. Igazi Tanár, mert belső tűz lobogott benne, amely folytonosan arra ösztönözte, hogy megszerzett tudását mihamarabb tovább adja; hallgatóinak — nem ritkán kollégáinak — javára és szellemi épülésére. És igazi Ember, mert a következetes és szigorú vezető sosem fedte el személyiségében az érzékeny, szigorú erkölcsi normákat követő és élő humanistát.

Egyetemi tanulmányait 1941-ben fejezte be, első munkahelyén a Magyar Amerikai Olajipari Rt.-nél geofizikus munkakörben gravitációs mérésekkel, feldolgozással és értelmezéssel foglalkozott. 1950-ben Tárczy Hornoch Antal és Kántás Károly meghívására tevékenységét Sopronba helyezte, ahol már érlelődtek a specializált geofizikus képzés megindításának feltételei. A Geofizikai Tanszék 1951-ben történt alapításától kezdve mindaddig, míg egészségi állapota megengedte a Tanszék munkatársaként tevékenykedett. 1956-tól 1959-ig részfoglalkozású egyetemi docensként vezette a tanszéket. Ezzel egyidejűleg a Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet főállású igazgatóhelyettese volt. 1959-ben megszerezte a műszaki tudomány kandidátusa címet és a Geofizikai Tanszékkel együtt Miskolcra költözve — teljes állásban — tanszékvezető egyetemi tanárként folytatta oktató és kutató munkáját. A tanintézményekkel, elérve, hogy a geofizika kiemelkedő hazai képviselői rendszeresen előadásokat tartsanak hallgatóinknak. Hasonlóan nagy előrelátással és bölcs mértékletességgel építette a Tanszék nemzetközi kapcsolatait is. Az általa lefektetett alapok szilárdságát mutatja, hogy ezen kapcsolatok mindegyike időtállóan bizonyult és a Tanszék szakmai eredményeinek jelentős része nemzetközi együttműködésben születhetett meg.

Csókás János professzor azon alkotó tudós típusát testesítette meg, aki vallja, hogy az egyetemi tanárnak sokoldalú társadalmi elkötelezettsége is van. Intenzív oktatási és kutató-munkája mellett mindig részt vállalt szűkebb és

szélesebb körű — a vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően — 1983-ban mondott le, nyugállományba 1988-ban vonult, de ezt követően még hosszú évekig a Geofizikai Tanszéken dolgozott részfoglalkozásban.

Érdeklődése és szakmai tevékenysége rendkívül szerteágazó: a radiológia, az egyenáramú kutatómódszerek, a magnetotellurika, a mélyfúrási geofizika, a bányászati és archeo geofizika területén egyaránt jelentős tevékenységet fejtett ki. Tudományos munkásságának kiemelkedő eredménye egy nemzetközi összevetésben is egyedülálló bányageofizikai módszer — a telepszondázás — kidolgozása, amivel a széntelepes összlet tektonikai zavarai kimutathatók. Akadémiai doktori értekezését is ebben a témában védte meg 1980-ban.

Csókás János professzor oktatói és tanszékvezetői munkáját pályája minden szakaszában az igényesség, a korszerűség és a jó emberi kapcsolatokra épülő, aktív hallgatói együttműködés kialakításának szándéka vezette. Ezt várta el a Tanszék minden oktatójától is. Előadásai mindig tartalmasak, élményt jelentőek voltak, azonban pihentetésül — a megfelelő időben — mindig megjelent bennük a jó humor is. Az előadások bővelkedtek olyan érdekes eszmefuttatásokban, amelyek túlmutattak a szakmai témán és felvillantották sokoldalúságát, műveltségét, humánusát. Mindig szívesen dolgozott együtt fiatalabb munkatársaival — és az érdeklődő egyetemi hallgatókkal — ami rendkívül hatékony iskolának bizonyult. Lelkesedése, munkaszeretete gyakran magával ragadta hallgatóit, munkatársait. Jó volt Vele dolgozni. Mellette jól el lehetett sajátítani a kutatómunka módszereit, megtanulni, hogy nincs lehetetlen és a szívós munka — ha néha buktatókon keresztül is — meghozza gyümölcsét. Sokakat indított el a kutatói pályán, sokan köszönhetik/köszönhetjük Neki az ösztönzést, a támogatást tudományos fokozatok megszerzésére, vagy publikációk megírására. A Vele töltött évek hatása mai munkánkban és eredményeinkben is benne van.

A professzor úr mindig fontosnak tartotta, hogy a hazai geofizikai munkahelyek szellemi potenciálja, tapasztalatai helyet kapjanak az egyetemi oktatásban. Ennek érdekében jól működő oktatási kapcsolatokat épített ki ezen tágabb környezete feladatainak megoldásában. A kiváló adottságú professzor munkájára természetszerűen mutatkozott szükség az Egyetem vezetésében: 1972 és 1978 között két cikluson keresztül rektorhelyettesi tisztséget töltött be. Tudományos elkötelezettsége, szakmai és emberi adottságai alapján számos társadalmi szervezetben és egyesületben kapott felkérést testületi tagságok, vezetői tisztségek betöltésére: a TIT és a MTESZ Országos Elnökségnek tagja, a Magyar Geofizikusok Egyesületének társelnöke, az Egyesület Bányageofizikai Bizottságának elnöke volt. A tudományos közéletben többek között a Magyar Tudományos Akadémia Geofizikai Tudományos Bizottságában ill. a

Tudományos Minősítő Bizottságban végzett munkájával volt jelen.

Amikor áttekintjük ezt a nagy ívű életutat, őszinte megbecsüléssel kell emlékeznünk arra a szerénységre, amellyel Csókás professzor úr mindezt véghez vitte. Sosem vágyott zajos sikerekre, bár szakmai, tudományos és közéleti munkássága elismeréseként számos kitüntetésben részesült. Amikor 80-ik születésnapján köszöntöttük, úgy tapasztaltuk, hogy a legbüszkébb talán a Magyar Tudományos Akadémia által adományozott Eötvös József koszorúra volt. A munka és a család töltötte be életét, az emberi élet egyéb területei nem vonzották. Szerényen, visszahúzódoan élt, de sosem tért ki a szakmai vagy közéleti kihívások elől. Mindig nyíltan, egyenesen kiállt igazáért. Rendkívüli munkabírását még 70-ik esztendejének betöltése után is megcsodálhattuk.

Kitartó fáradozásának eredményei maradandóak: tudásának tanítványaiba oltott csírái geofizikus mérnökök nemzedékeiben élnek és fejlődnek tovább. Tudományos felismerései, kutatásainak publikációk sokaságában megtestesült eredményei a ma és a jövő tudományos tárházának időtálló értékei. A geofizikus mérnökök képzésének az Ő vezetésével kialakított rendszere — több tantervi reform után is — áll és működik, alapjaiban változatlanul. Az oktatás szellemisége, a hallgatósággal való kapcsolattartás minősé-

ge, a munkahelyi légkör Tanszékünkön ma is olyan, amelyenné Csókás professzor személyisége és az általa kialakított követelmények formálták.

Személy szerint én Tanszékünk azon munkatársai közé tartozom, akik Csókás Professzor úrral szorosabb munkakapcsolatban lehettek: kandidátusi eljárásomban aspiráns vezetőm volt, a bochumi Ruhr Egyetemmel folytatott közös kutatásainkban pedig több cikluson keresztül az Ő projektvezetése alatt dolgoztunk. Szerencsésnek tartom magamat, hogy a Sors megengedte kijárnom ezt az Iskolát. Mindig szeretettel és megbecsüléssel fogok emlékezni a Vele folytatott — rendszerint estébe nyúló — megbeszélésekre, diskussziókra. Ma is csodálom munkabírását, szakmaszeretetét, kutatói céltudatosságát. Sokat tanultam Tőle emberiségből, másokra való gondos odafigyelésből.

Kedves Csókás professzor úr! Szeretett János Bátyánk!

A Miskolci Egyetem Tanácsa, a Műszaki Földtudományi Kar Tanácsa és második otthonod a Geofizikai Tanszék nevében mondok most Neked búcsút. Életed példa előttünk — művedet éljük és folytatjuk. Emlékedet kegyelettel megőrizzük. Nyugodj békében!

CONTENTS

Foreword of the editors	103
MGE (Association of Hungarian Geophysicists)	
News	104
Geophysical Papers — Papers	
Three-dimensional inhomogeneity indications in the secondary components of the electromagnetic field generated by the steel-casing electrode <i>E. Takács, G. Hursán</i>	108
Errors of the variance-determinations for different parent distribution types <i>F. Steiner</i>	115
Gravity measurements for monitoring structural movements on the geodetic micronet near Sósút <i>G. Csapó</i>	125
GIS application in exploration of an Arabian oilfield <i>I. Elek</i>	130
Water investigations in Iraq <i>B. Viola, F. Szunyogh</i>	137
News and Reports	140
In Memoriam	
Miklós Palkó	150
János Csókás	151

A szerkesztőség a szakcikkek szakszövegeit a szerzők által megadott címen közli. A szerzőknek a kézirat elküldésével a szerkesztőségnek kell a kézirat jogát átadni. A szerkesztőség a szerzőknek a kézirat elküldésével a szerkesztőségnek kell a kézirat jogát átadni. A szerkesztőség a szerzőknek a kézirat elküldésével a szerkesztőségnek kell a kézirat jogát átadni.

MAGYAR GEOFIZIKA

Kiadja: Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet
1145 Budapest, Kolumbusz u. 17–23.
Telefon: (1)252-4999
Felelős kiadó: dr. Bodoky Tamás igazgató
Lombos Nyomda Kft., Budapest — Felelős vezető: Juhász Péter

• • •

Előfizethető a Magyar Geofizikusok Egyesületénél: 1371 Budapest, Pf. 433, tel.: (1)201-9815
egyesületi tagoknak tagdíj ellenében. Megjelenik évente négyszer

Index: 26 507